

használásáról, a hol a lehető legkisebb részletességig mindent a kezelőtiszt végez, vagy végeztet a kellő hatáskörrel, nehézkes hivatalos gépezet nélkül.

S ha lehetséges volt a házilagos termelés, szállítás egyes helyeken a fölvidéken is, az erdők tulajdonképeni otthonában, sőt jó sikert nyújtott a fának fűrészárúvá való feldolgozása egyes uradalmakban: legyen ez a kijelölt útirány, legyen ez buzdítás arra, hogy ezen a nyomon előre haladva erdeink jövedelmezőségét lépésről-lépésre emeljük, mi mellett a nyújtható előnyöket maguknak a fogyasztóknak, az iparosoknak és a kevesebb tőkével rendelkező kisebb kereskedőknek biztosítjuk.



A lukavicai öreg tölgyesekről.

Irta: *Divald Béla.*

(Egy képmelléklettel.)

Tölgygazdaságainkban igen gyakran előforduló jelenség, hogy a vágható koru faállományok mellett csakis a legfiatalabb egy vagy két korosztály fordul elő, a közepes koru faállományok ellenben majdnem teljesen hiányzanak. E jelenség okai közismertek. Az erdőgazda, a kinek ezzel a tényállással számolni kell, örvend, ha a koros faállományok még hosszabb ideig, több évtizedig szolgáltathatják a mindinkább nagyobb értékkel bíró, rendkívül keresett tölgyvázastékokat, másutt ellenben s elég gyakran, aggódva jár az elődökről reánk maradt szálás erdő maradványaiban, tünődve azon, hogy miből biztosítsa az erdőbirtok jövedelmét, ha néhány év múlva a vágható fakészlet kifogyott.

A garamrévi m. k. erdőgondnoksághoz tartozó u. n. lukavicai tölgyes az előbbi kategóriába tartozik. Elég nagy terjedelemben van ott még vágható koru tölgyerdő, a melynek sudar, hengeres, hosszú darabon ágmentes törzseiben az arra vetődő erdőgazda még jó ideig fog gyönyörködhetni, áldva a természet jóvoltát, a mely e nemes fanemnek, a kocsántalan tölgynek ezen a magas fekvésű hegyvidéken is oly megfelelő termőhelyet nyújt.

Az erdő, mely Zsarnócza község határában fekszik, 220 és 770 m. tenger színe feletti magasságban fekszik. A hegységet trachyt alkotja, melyen váltakozó mélységű feltalaj képződött. A déli meredek oldalak talaja igen gyakran sekély, köves, sziklás és televényszegény. Ilyen helyeken azután rendszeren a *Spartium scoparium* lép fel, mely az elszegényedett talajt szőnyegszerűen ellepi.

Az éghajlat mérsékelt, csak a késői és korai fagyok okoznak gyakran kárt, különösen a mákktermés meghiusítása vagy megsemmisítése által. Így a közelmúlt október hó 28-án éjjel erős fagy lévén, úgy a fákon lévő, mint a földre hullott makk megfagyott.

A lukavicai tölgyesek nem alkotnak összefüggő nagy erdőterületet. A 987·3 k. h. hold kiterjedésű vágás-sorozatot nagyobb, mezőgazdaságilag művelt területek szakítják meg. A tölgy sok helyen, de különösen a déli oldalakon elegendően fordul elő, másutt a bükkal és jegenyefenyővel vegyül. Szórványosan a gertyán is előfordul. A fiatalosokban a nyír, nyár, kecskefűz, a cserjék közül a bodza, mogyoró, szeder, málna burjánzik. Tisztán és elegyben 938·8 holdon fordul elő a tölgy. Egészben véve azonban a kocsántalan tölgy elegyaránya csak mintegy 50%. A megállapított vágásforduló 120 év. Ezzel szemben a korosztályok jelen eloszlása a tiszta vagy egyes tölgyesekben a következő:

1— 20 éves állomány	---	---	---	---	---	---	419·3 k. h.
21— 40 " "	---	---	---	---	---	---	83·3 k. h.
41— 60 " "	---	---	---	---	---	---	24·6 k. h.
61— 80 " "	---	---	---	---	---	---	— k. h.
81—100 " "	---	---	---	---	---	---	7·8 k. h.
101—120 " "	---	---	---	---	---	---	— k. h.
121—140 " "	---	---	---	---	---	---	15·7 k. h.
141 és több " "	---	---	---	---	---	---	385·1 k. h.

Javarészt tehát ez az erdő is már fiatalos, de azért még tetemes területet foglal el a vágható korban lévő, értékes tölgyes, a melynek egy részét az 1. sz. képen bemutatom.

Ez az I. termőhelyen álló részlet holdankint 380 m³ fatömeggel bír 160—180 éves kor mellett. Területe 35·4 k. h., talaja mély, üde, televényes, homokos agyag. Fekvése délnyugati, lejtje 5—35°, emelkedése 310—680 m. a t. f.

Ez az optimum. Átlagosan ezek a koros tölgyesek 290 m³ tömörfát tartalmaznak holdankint. Az I. termőhelyre, a mely az általános fatermési tábla IV. termőhelyének felel meg, 5⁰/₀, a II. (VI.) termőhelyre 81⁰/₀, a III. (VIII.) t. h.-re 14⁰/₀-a esik e tölgyeseknek*).

A 140 évnél idősebb részletek törzsszámának átlag 10—11⁰/₀-a már csucsaszályos. A csucsaszály leggyakoribb az elegyetlen faállományokban, ritkább a bükkal és jegenyefenyővel elegyes s ennek következtében többnyire üdőbb talajjal bíró állományokban. Sőt a jegenyefenyővel 0·5 arányban vegyes tölgyesekben magas kor és köves talaj dacára, nem észlelhető. Ebből a gazdaság azt a következtetést vonja le, hogy a tölgyet a maga helyén czélszerű a jegenyefenyővel elegyíteni, a mit alátélepités útján igyekszik elérni.

Kutatva azon okok után, a melyek miatt ez az erdőterület csak mintegy két évtized előtt vételett üzembe, egyedül a hozzáférhetlenségben, a járható utak teljes hiányában ismerjük fel az üzembetétel akadályait. A Garamra hajló oldalak, a melyek könnyen voltak megközelíthetők, még a bányászat uralkodása idején, dacára 30—35⁰-nyi lejtjüknek, letaroltattak s mint nagy áldozatok árán beerdősíthető, elvadult területek vétettek át az erdészet által.

A fiatalosokban a tölgy 0·2—0·7 elegyarányban fordul elő. A csekélyebb arány azon régebbi vágásokra esik, a melyekben a bükk nem használtatott ki idejekorán s így tulságosan bevetette a talajt. Ez idő szerint a vegyes állományokból a bükk már az előkészítő vágásnál nagyrészt, a vetővágásnál pedig teljesen eltávolítatik. A bükk így is elegendő mennyiségben fordul elő a fiatalosokban, de azt kiirtani nem is czélozzuk, hanem a vágástisztításnál vigyázunk arra, hogy ne a tölgy rovására, hanem azzal párhuzamosan gyarapodjék.

Az öreg tölgyesek értékesítése a következőleg történik: A favágatási tervben előirt területek fatömege törzsenként felbecsültetik és évről-évre osztagonként és csoportonként nyilvános árverésen, az eladást követő második év április hava elsejéig leendő eltakarítás

*) Általános fatermési táblánk nem különbözteti meg a tölgyek fajait. Ez még egyik pótlendő feladata erdészetünknek. Aligha csalódunk, ha a garamrévi I. termőhelynek egy a *kocsántalan* tölgyre vonatkozó általános fatermési táblában nem a IV., hanem körülbelül a II. t. h. felelne meg. Szerk.

kötelezettsége mellett a legtöbbet ígérőnek eladatik. Az árverés eredménye a kikezelési költség aránya szerint, a fa minőségéhez és alkalmazhatóságához képest 15—20—22%-al magasabb szokott lenni a kikiáltási árnál. A múlt évben a Iukavica-i védkerület 11. osztagának 7·8 k. holdja lett megbecsülve és ennek eredménye volt:

264 m ³	21—34 cm. középátmérőjű műfa	à 13 K.	20 fil.
615 m ³	35 cm. középátmérőjű műfa	à 17 K.	60 fil.
859 m ³	tüzifa (72) = 1193 ürm ³	à — K.	94 fil.

Összesen 15430 K. becsértékben. A műfánál termelési és szállítási apadéokra mi sem lett leütve, mert az árjegyzéki egységárak tövön, kéregben és nyers állapotban értendők, míg ellenben a hasáb- és dorongfánál ezen a czimen 12% hozatott apadásba. Ezen itt fennebb mondott kikiáltási árral szemben 18.500 K. éretett el, a mi megközelíti a 20% többletet. A vevő, Giesinger I. Ph. fakereskedő, másokkal szemben abban a felette kedvező helyzetben van, hogy a zsarnóczai vasuti állomás és a kincstártói béreilt fűrésztelepe 3 kilométeres viczinális alapozott uton az év bármely szakában megközelíthető és fuvarbér fejében 3—3 K. 40 fillért fizet.

A fatömegkor ezen eladott osztagnál 160 évben állapított meg. A termőhelyi osztály az általános termőtábla V. osztályának felelt meg. Záródása 0·7, állabmagassága 22·5 m. volt. A faállományok magassága a fényképben bemutatott IV. 20, 20 osztagban, a kiállítás céljaira annak idején döntött két darab törzs tényleges és részletes felmérése alapján 33 és 32 méter. Elsőnek középátmérője 42 cm., köbtartalma 4·57 m³, a másodiké 43 cm., köbtartalma 4·65 m³ volt. Az elsőnek galyfája 0·82 m³, a másodiké 0·42 m³ tett ki. Elsőnek törzse 24, a másodiké 23 méterig ágtisza, ép, egészséges volt.

Az eladott tölgyek fáját részben dongának dolgozzák fel, de miután erre az itteni kocsántalan tölgyfát *tulkorosságánál fogva* merevnek találták, legnagyobb részben mint gömbölyüfa lesz értékesítve, m. p. első sorban kiszedik a 4 m. h., 30 cm. felüli szép, egyenes, ágtisza kiviteli tölgyfát (Export-Eiche), ez külföldre, Breslauba megy, azután a többi rönköket a fűrészhez szállítják és itt különféle fűrész-árura dolgozzák fel, a visszamaradó vékonyabb részekből pedig vasuti talpfát, bányafát, bánya talpfát, négyzetfát, kerítés és utoszlopot, a rövidebb darabokból hordódongát és

küllőket állítanak elő, a forgács és tűzifa, mint ilyen az itteni gyárakban kel el. Ugy, hogy a vágásban csak az egészen apró forgács marad vissza, de ezt is az itteni szegény bányásznép kétfogatu fuvaronként 2 koronáért megveszi és a vágást egészen kitakarítja.



Erdészeti tanulmányut a Mátra- és Bükk-hegységbe.

Irta: *Günther Frigyes*, akad. tanársegéd.

A harmadéves erdészhallgatók m. évi tanulmányutja, a melyen Fekete Lajos és Vadas Jenő akadémiai tanárok vezetése alatt 12 hallgató és e sorok írója vett részt, június hó 7-ikén vette kezdetét.

A kora reggeli vonattal indultunk Selmezbányáról, 11 órakor Kis-Terennén megebédeltünk s onnan kocsin folytattuk utunkat az egri állami erdőgondnokság kerületébe. Kis-Terenne községből kiérve, már alkalmunk volt látni a sok fehéres-szürke, görgeteges, apokás hegyoldalt, a melyeknek beerdősítése, újból termékenynyé tétele az erdésznek oly szép, de egyszersmind oly nehéz feladata. Alaposabb meg szemlélés tárgyává először a Mátra-Mindszent község határában levő, részben magán, részben közbirtokosok tulajdonát képező, elkopárosodott legelőkön létesített fásításokat tettük. Az erdősítés itt 1896-ban vette kezdetét akáczcsemeték ültetésével s azóta évről-évre folytattatik, általában véve jó, sőt helyenkint kiváló eredménnyel; miután pedig a birtokosok máris tapasztalják az erdősítés hasznát, a mellett ingyen csemetét és államsegélyt is kapnak, nem vonakodnak az erdősítéstől, hanem — méltán — büszkéek az eredményre. Kisebb, gyepes területek az utóbbi években kocsánytalan tölgygyel ujittatnak fel, miután itteni tapasztalás szerint a gyepes területen az akác nem fejlődik. Az erdősítés majdnem kivétel nélkül őszszel történik, bár talán különböző okoknál fogva előnyt kellene itt a tavaszi ültetésnek adni; így sok csemetét az ültetés után következő télen és tavasszal a víz, hó a vizmosások oldalairól, mielőtt még gyökereivel megkapaszkodhatott volna, lesodor. Az 1902. évi ültetéseket a mult kemény tél legnagyobb részben tönkretette.